Simona Širvydaitė

Sudargo piliakalnių aplinka

Pirmieji Sudargo piliakalnių (Šakių r.) kompleksą, susidedantį iš Burgaičių Vorpilio (UK 16141), Pilaitės (UK 3264) bei kalvos (*redaktoriaus pastaba*), laikomos piliakalniu III (UK 3265), Grinaičių Žydkapių (UK 24680) ir Balnakalnio (UK 3263) piliakalnių, 1970 m. tyrinėjo Regina ir Pranas Kulikauskai (*AETL 1970 ir 1971 metais*, V., 1972, p. 11–16; Kulikauskas P., Sudargo piliakalniai, *Lietuvos TSR aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija*, V., 1975, t. 15, sąsiuvinis 2, p. 105–124; Kulikauskas P., *Užnemunės piliakalniai*, V., 1982, p. 28, 36–37, 47, 62). Vėliau dauguma piliakalnių ir papėdės gyvenvietės šalia jų tirtos dar kartą: abiejų piliakalnių grupių papėdžių gyvenvietės 2005 m. (G. Zabiela) (*ATL 2005 metais*, V., 2006, p. 52–54); Burgaičių Vorpilis 2006 m. (V. Kliaugaitė) (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 72–74), 2007–2008 m. (E. Pranckėnaitė) (*ATL 2007 metais*, V., 2008, p. 101–104; *ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 62–64); Burgaičių Pilaitė 2008 m. (E. Pranckėnaitė) (*ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 62–64); Grinaičių Žydkapiai 2006 m. (V. Kliaugaitė) (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 546 (nr. 71)), 2009 m. (M. Kvedaravičius) (*ATL 2009 metais*, V., 2010, p. 53–56), jo papėdės gyvenvietė 2006 m. (Z. Baubonis) (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 546 (nr. 70)); netikras Burgaičių piliakalnis III 2006 m. (V. Kliaugaitė) (*ATL 2006 metais*, V., 2007, p. 546 (nr. 69)).

2012 m. birželio–spalio mėnesiais žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai vėl vykdyti visų Sudargo piliakalnių teritorijų ir apsaugos zonos vietose, kur planuojama įrengti takelius, medi-

1 pav. Lipdytos lygiasienės ir gnaibytos VIII–XIV a. keramikos šukės iš Burgaičių Pilaitės piliakalnio aikštelės. S. Širvydaitės nuotr.

Fig. 1. Sherds of 8th–9th-century hand built pottery with smooth and pinched surfaces, from the enclosure of Burgaičių Pilaitė hillfort

nius laiptus, atokvėpio, apžvalgos, žaidimų, automobilių stovėjimo aikšteles, pavėsines, lauko tualetus. Jų metu kasti 1x1 m dydžio šurfai būsimų informacinių stendų, žaidimų aikštelės, lauko tualetų vietose, automobilių stovėjimo aikštelių, projektuojamų takų vietose, 2x1 m^2 šurfai – būsimų suolelių vietose. Iš viso 2012 m. ištirta 55 m^2. Kitose žemės judinimo darbų vietose, kur ankstesnių tyrimų duomenimis kultūrinio sluoksnio nėra arba jis yra giliau, nei numatomi žemės judinimo darbai, ir gręžiamų polių terasuotiems laiptams vietose buvo žvalgytas iš viso apie 3000 m^2 plotas.

Tyrimų metu Burgaičių Pilaitės piliakalnio aikštelėje, projektuojamos atokvėpio aikštelės vietoje, kurioje planuojama įrengti sluoliuką, 5–45 cm gylyje rastas intensyvus šviesiai rudos žemės kultūrinis sluoksnis su gausiais VIII–XIV a. radiniais – lipdyta lygiasiene ir gnaibyta keramika (1 pav.), šlaku, gyvūnų kaulais. Projektuojamos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje, kur anksčiau stovėjo kaimo sodyba, rasta XIX–XX a. žiestos buitinės keramikos šukių.

Projektuojamos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje ir jos aplinkoje rasta akmens amžiaus radimvietė. 15–85 cm gylyje buvo rudos žemės kultūrinis sluoksnis su lipdyta keramika ir titnaginiais dirbiniais, datuojamais finaliniu paleolitu – I tūkst. pr. Kr. (2 pav.) Tikslesnei gyvenvietės chronologijai nustatyti reikia detalesnių tyrimų. Šioje vietoje žemės judinimo darbai, neištyrus radimvietės, negalimi.

Projektuojamoje stovėjimo aikštelėje ir jos aplinkoje radus archeologiškai vertingą kultūrinį sluoksnį, automobilių stovėjimo aikštelei įrengti numatytos 4 potencialios vietos, kurios buvo papildomai ištirtos. Tyrimų metu alternatyvios automobilių stovėjimo aikštelės vietoje rasta kita akmens amžiaus radimvietė. 90–95 cm gylyje aptiktas 30–40 cm storio kultūrinis sluoksnis su lipdyta keramika ir gausiais titnago dirbiniais, datuojamais finaliniu paleolitu – I tūkst. pr. Kr. Šioje vietoje žemės judinimo darbai, neištyrus radimvietės, negalimi.

2 pav. Titnaginiai dirbiniai, datuojami finaliniu paleolitu–mezolitu. S. Širvydaitės nuotr.
Fig. 2. Flint finds dating to the Final Palaeolithic – Mesolithic

Kitų automobilių stovėjimo aikštelių vietose archeologiškai vertingų radinių ar kultūrinio sluoksnio nerasta. Kitose tirtose vietose rasta pavienių XIX–XX a. keramikos šukių.

The vicinity of the Sudargas hillforts

The Sudargas (Šakiai District, W Lithuania) hillforts (two groups of two each in former Burgaičiai and Grinaičiai villages) were excavated in 1970 and 2005–2009. In 2012, a total of 55 m^2 was excavated at the installation sites of the tourism infrastructure's smallest architectural elements in the vicinity of all of the hillforts and at Burgaičių Pilaitė. A cultural layer with abundant 8th–14th-century finds: hand built pottery with smooth and pinched surfaces (Fig. 1), slag, and animal bones was discovered at Pilaitė hillfort. Stone Age find spots with flint finds dating to the Final Palaeolithic – 1st millennium BC (Fig. 2) were found at two sites of planned car parks.